

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Národní hospodářství

Přirozená míra nezaměstnanosti v ČR v období
1993-2012 a odhad jejího vývoje
v budoucnosti

bakalářská práce

Autor: Jan Vochozka

Vedoucí práce: MUDr. Roman Joch

Rok: 2013

Prohlašuji na svou čest, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně
a s použitím uvedené literatury.

Jan Vochozka
V Praze, dne 17. 5. 2013

Abstrakt

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza vývoje přirozené míry nezaměstnanosti na trhu práce České republiky v období 1993-2012 a jeho možný vývoj v budoucnosti. Práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část se zabývá trhem práce, nezaměstnaností obecně a teorií přirozené míry nezaměstnanosti. Praktická část pak přímo vývojem míry nezaměstnanosti v daných dvou dekáдах a její srovnání s přirozenou mírou nezaměstnanosti a v poslední části práce je nastíněn její možný vývoj v blízké budoucnosti.

Klíčová slova

Trh práce, nezaměstnanost, politika zaměstnanosti, přirozená míra nezaměstnanosti, Phillipsova křivka

Abstract

The main aim of this thesis is to analyze the evolution of the natural rate of unemployment in the labor market of the Czech Republic in the period 1993-2012 and its possible future developments. The work consists of a theoretical and practical part. The theoretical part deals with the labor market, unemployment and a general theory of the natural rate of unemployment. The practical part deals directly with unemployment rate in the two decades and its comparison with the natural rate of unemployment. In the last part of the thesis is outlined its possible development in the near future.

Keywords

Labor Market, Unemployment, Employment Policy, Natural Rate of Unemployment, Phillips Curve

JEL klasifikace/classification

E240: Employment; Unemployment; Wages; Intergenerational Income Distribution; Aggregate Human Capital

Obsah

Úvod.....	1
1. Trh práce a nezaměstnanost.....	3
1.1. Nabídka práce	3
1.2. Poptávka po práci.....	4
1.3. Rovnováha trhu práce	5
1.4. Nezaměstnanost	6
1.5. Typy nezaměstnanosti	7
2. Přirozená míra nezaměstnanosti	9
2.1. Faktory ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti.....	9
2.2. Teoretický základ pojmu přirozená míra nezaměstnanosti.....	11
2.3. Kritika Miltona Friedmana.....	12
3. Srovnání míry nezaměstnanosti s přirozenou mírou nezaměstnanosti v ČR	15
3.1. Metodologie	15
3.2. 1993-1996	16
3.3. 1997-2003	19
3.4. 2004-2008	21
3.5. 2009-2012	24
3.6. Celkové srovnání za období 1993-2012	26
3.7. Výhled do blízké budoucnosti	27
Závěr	28
Zdroje	30

Úvod

Nezaměstnanost se od počátku 90. let stala opět důležitou otázkou hospodářské politiky České republiky. Po čtyřiceti letech centrálního plánování proběhla transformace na ekonomiku s konkurenčním prostředím a tím se do popředí dostala i nezaměstnanost, která v centrálně plánované ekonomice neexistovala. Plná zaměstnanost byla zárukou obživy a její zrušení znamenalo určité sociální problémy. Lidé nebyli zvyklí na to, že mohou být bez práce. Na otevřeném trhu už ale nemůže plná zaměstnanost fungovat, není to ekonomicky výhodné. Bylo tak nutné vytvořit nové instituce a upravit zákonodárství k udržení sociální jistoty obyvatelstva.

V tržním prostředí proto vždy bude existovat určitá míra nezaměstnanosti. Lidé už nemají povinnost pracovat, takže existuje nezaměstnanost dobrovolná. Lidé vždy budou zaměstnaní měnit a než nastoupí do zaměstnání nového tak jsou určitý čas nezaměstnaní. Někteří pracovat nechtějí vůbec a přežívají na sociálních dávkách. Samozřejmě je ale nejzávažnější nezaměstnanost nedobrovolná. Ta nejvíce postihuje určité sociální skupiny, jako jsou lidé s nízkým vzděláním, studenti - absolventi bez praxe nebo třeba lidé starší 50 let.

Tato práce se věnuje přirozené míře nezaměstnanosti. To je taková míra nezaměstnanosti, při které je trh práce v rovnováze. V tržní ekonomice nemůže být přirozená míra nezaměstnanosti nikdy nulová. Patří do ní nezaměstnanost dobrovolná, frikční a strukturální. Naopak se do ní nezahrnuje nezaměstnanost cyklická a sezónní. Trh práce a druhy nezaměstnanosti jsou popsány v 1. kapitole této práce.

Druhá část práce se zabývá vznikem pojmu přirozená míra nezaměstnanosti, jejími teoretickými základy a faktory, které ji ovlivňují. V teorii přirozené míry nezaměstnanosti měli hlavní význam dva ekonomové. Prvním byl Alban W. Phillips, který objevil vztah mezi nezaměstnaností a tempem růstu nominálních mezd, známý jako Phillipsova křivka. Druhým byl Milton Freedman, který Phillipsovu křivku upravil a poprvé použil pojem přirozená míra nezaměstnanosti.

Třetí a poslední část práce se věnuje nezaměstnanosti v České republice v období 1993-2012. Toto období je rozděleno na 4 části. V každé části je popis okolností, které měly vliv na naměřenou míru nezaměstnanosti. Ta je následně srovnávána s vypočítanou přirozenou mírou nezaměstnanosti. Součástí této kapitoly je i celkové srovnání a možný výhled do blízké budoucnosti.

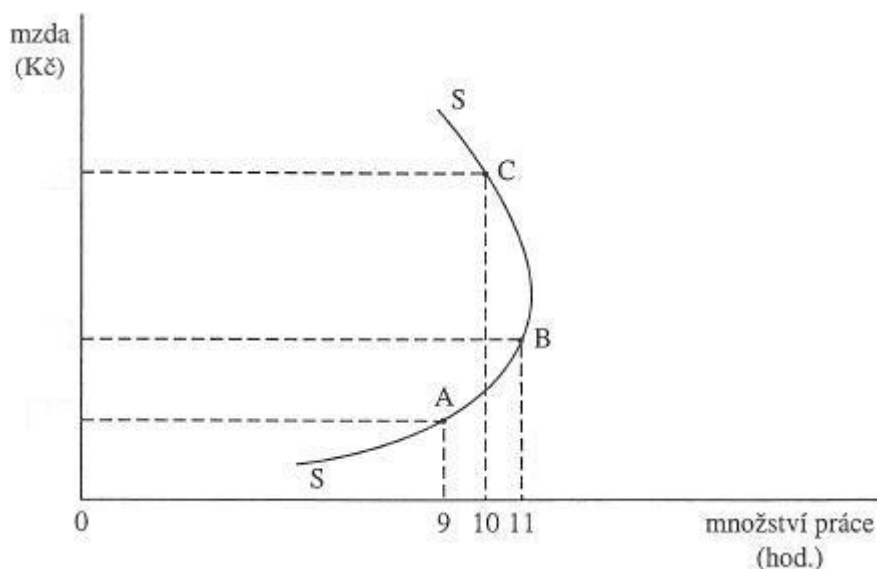
Cílem práce je teoreticky definovat trh práce, nezaměstnanost a přirozenou míru nezaměstnanosti. Následně zhodnotit vývoj míry nezaměstnanosti v České republice v období 1993-2012 a srovnat ji s přirozenou mírou nezaměstnanosti, kterou jsem se pokusil vypočítat. A nakonec odhadnout vývoj nezaměstnanosti v ČR v blízké budoucnosti.

1. Trh práce a nezaměstnanost¹

1.1. Nabídka práce

Nabídka práce závisí na ochotě jednotlivce pracovat a také na výši mzdy, kterou by za práci obdržel. Křivka individuální nabídky práce je zpětně zakřivená.

GRAF 1: Individuální nabídka práce

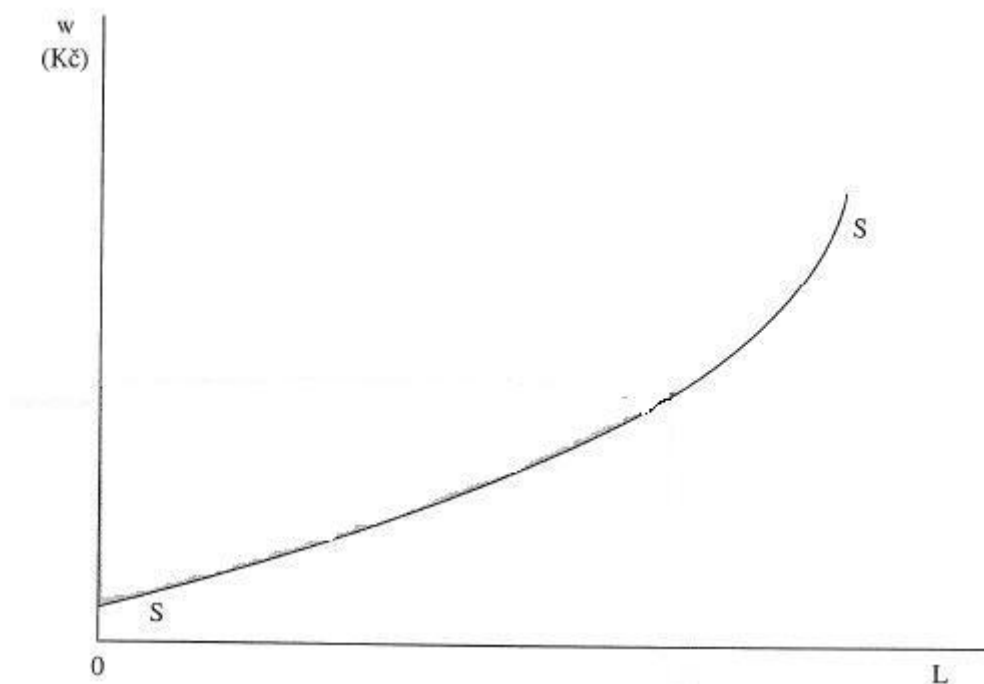
Zdroj: Robert Holman-Mikroekonomie, str.98

Na individuální nabídku práce působí substituční a důchodový efekt. Při nižších mzdách působí efekt substituční, při vyšších mzdách pak efekt důchodový. Proto má křivka individuální nabídky práce tento specifický tvar. Z grafu tak vyplývá, že člověk je ochoten nabízet stejné množství práce za dvě různé mzdy (v grafu 10 hod.). Je to dáno substitucí práce a volného času.

Protože každý jednotlivec má individuální křivku nabídky jinou, jejich součet, tedy tržní nabídka práce, má pak klasický rostoucí tvar.

¹ Zpracováno podle Holman, Robert: *Ekonomie* (2005), *Mikroekonomie* (2002), *Makroekonomie* (2010)

GRAF 2-Tržní nabídka práce

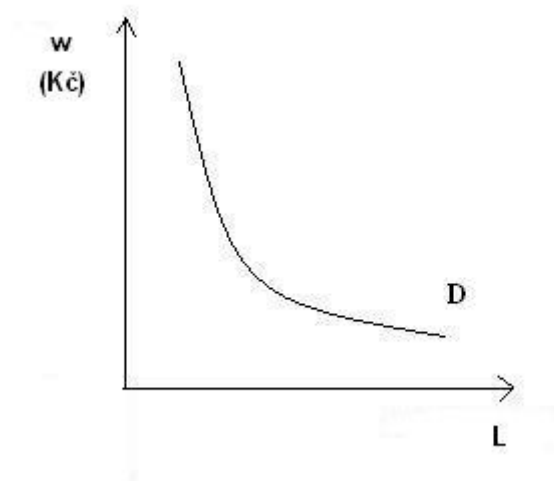
Zdroj: Robert Holman-Mikroekonomie, str.410

Na nabídku působí kromě mzdy i další faktory jako majetek domácností, mimopracovní příjmy (vč. sociálních transferů), demografický vývoj, ekonomická aktivita obyvatel nebo pracovní zvyky a tradice.

1.2. Poptávka po práci

Poptávku po práci tvoří firmy a je odvozena od produkční funkce. Firmy se rozhodují na základě vztahu mezních nákladů práce a mezního příjmu z jednotky práce a poptávají tolik práce, právě když se tyto dvě veličiny rovnají. Tedy že mezní náklad na práci se rovná mzdě.

GRAF 3: Poptávka po práci

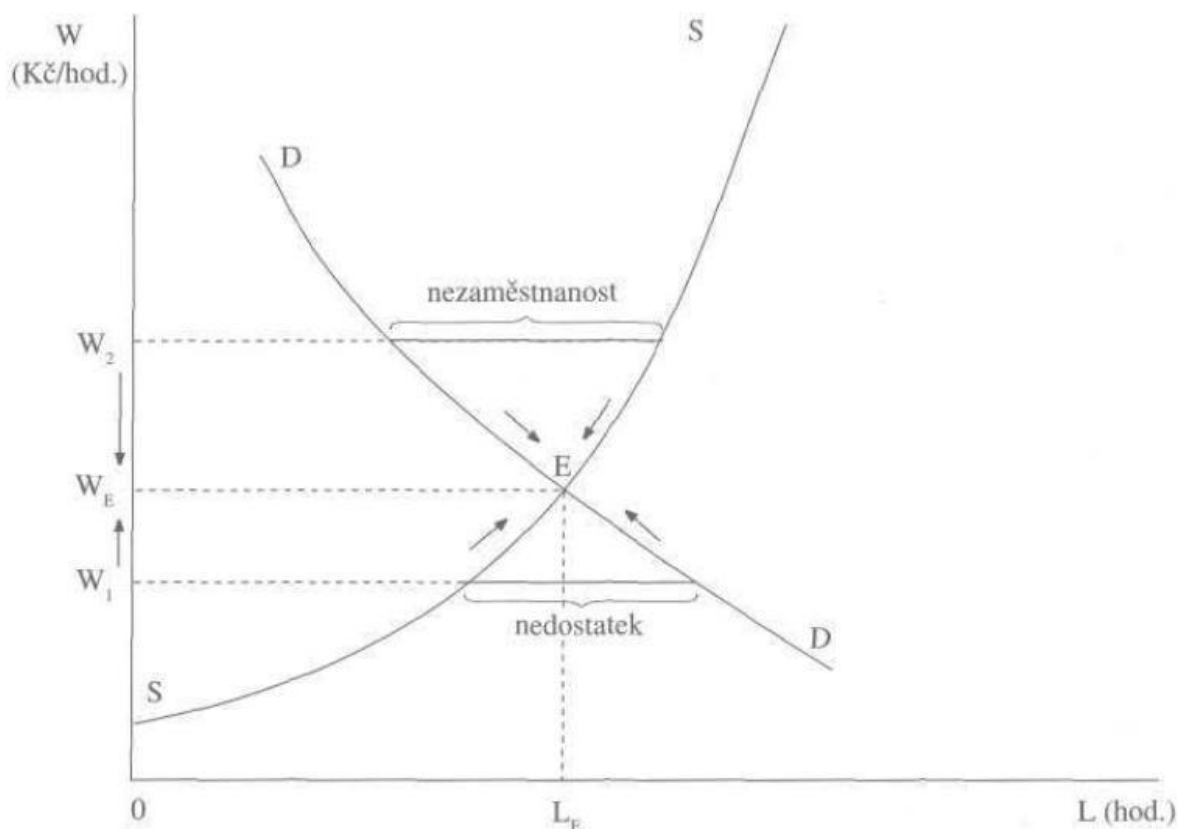
Zdroj: Robert Holman-Makroekonomie, str.159 (upraveno)

Na poptávku po práci působí kromě samotné ceny práce také poptávka po produktech a službách, produktivita práce, ceny ostatních vstupů, očekávané tržby nebo volná disponibilní pracovní síla.

1.3. Rovnováha trhu práce

Na trhu práce se střetává nabídka práce s poptávkou po práci. Rovnováha vzniká v bodě, kde se křivky nabídky a poptávky protínají. Pokud by mzda byla nižší než mzda rovnovážná, vzniká na trhu převis poptávky nad nabídkou, tedy nedostatek pracovních sil. V opačném případě, kdy by mzda byla vyšší než rovnovážná, bude nabídka přesahovat poptávku a na trhu vznikne nezaměstnanost.

GRAF 4: Rovnováha na trhu práce

Zdroj: Robert Holman-Ekonomie, str. 276

Rovnováhu narušují i ochranná opatření, která ale ve skutečnosti dělají pracovní trh strnulým a nepružným. Patří k nim například zákonem daná minimální mzda, činnost odborů, které nepřipustí propouštění zaměstnanců, progresivní zdanění, které demotivuje k větší nabídce práce a v neposlední řadě výše podpor v nezaměstnanosti.

1.4. Nezaměstnanost

Protože nezaměstnanost je problém zejména makroekonomický, budu se od této chvíle pohybovat především v makroekonomické rovině. Trh práce je nedokonalý a to hlavně z důvodu neúplnosti informací. Lidé nevědí o všech volných pracovních místech a zároveň zaměstnavatelé nevědí o všech momentálně nezaměstnaných lidech. Lidé tak zůstávají bez informací nezaměstnaní. Míra nezaměstnanosti se dá vypočítat jako podíl nezaměstnaných na celkovém počtu osob ekonomicky aktivních.

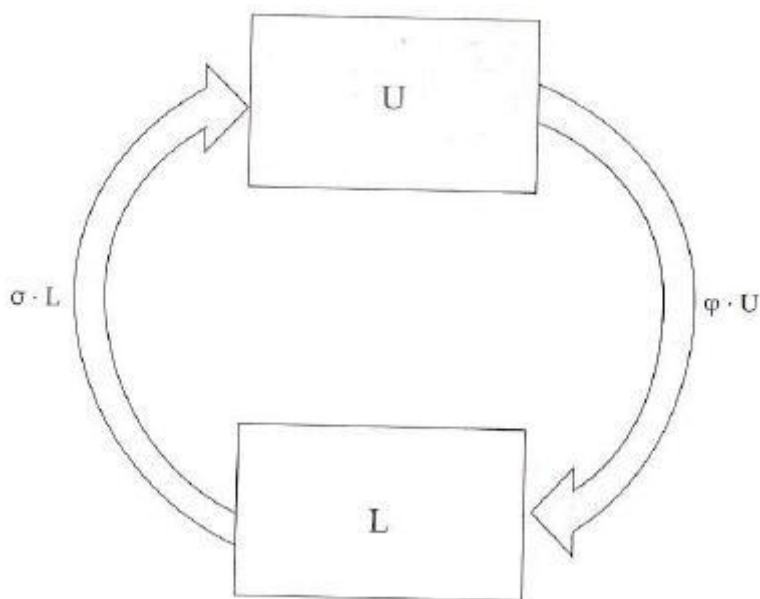
Výpočet a schéma míry nezaměstnanosti

$$u = \frac{U}{L + U}$$

u...míra nezaměstnanosti

U...počet nezaměstnaných

L...počet zaměstnaných

σ...míra ztráty práce

φ...míra nalezení práce

Zdroj: Robert Holman-Makroekonomie, str.160

1.5. Typy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost má několik typů podle toho z jakého důvodu je člověk nezaměstnaný. Nezaměstnanost dělíme na frikční, strukturální, dobrovolnou, sezonní a cyklickou.

Frikční nezaměstnanost vzniká, když zaměstnaná osoba dobrovolně opustí pracovní místo, aby si našla jiné. Z jakého důvodu už není důležité. Je to krátkodobý typ nezaměstnanosti, obvykle se počítá do délky tří měsíců. Je to standardní ekonomický

proces a je podmínkou pro fungování alokace práce. Bývá označována i jako flukтуаční nebo normální nezaměstnanost.

Strukturální nezaměstnanost vzniká, když je nabídka práce vyšší než poptávka a osoby hledající práci nejsou dostatečně mobilní, aby našly práci na jiném trhu. Strukturální nezaměstnanost můžeme poznat, pokud je vysoký počet neobsazených míst a vysoký počet nezaměstnaných osob. Většinou je příčinou nízká kvalifikovanost pracovníků, ale můžeme najít i další příčiny jako například pokles poptávky v důsledku technických změn nebo pokles poptávky po zboží.

Dobrovolně nezaměstnaní jsou lidé, kteří pracovat nechtějí a žijí ze sociálních transferů státu.

Sezonní nezaměstnanost je krátkodobá, závislá především na klimatických podmínkách. Například přízní počasí ve stavebnictví. Pro snížení tohoto druhu nezaměstnanosti mohou být zaváděny podpory celoroční práce, nebo příspěvky na technologii pro práci i v nepříznivých podmínkách.

Cyklická nezaměstnanost je vyvolána cyklickými změnami v ekonomice. V období recese má plošný dopad, týká se všech odvětví.

2. Přirozená míra nezaměstnanosti

Dostávám se k hlavnímu tématu této práce a to je přirozená míra nezaměstnanosti. To je taková míra nezaměstnanosti, při které je trh práce v rovnováze na svém potenciálním produktu, tedy při výkonu ekonomiky, která plně využívá všechny zdroje. Toto ale platí pouze v ekonomice bez akcelerované inflace. Inflace zde hraje klíčovou roli. Při nezaměstnanosti nižší než přirozená míra nezaměstnanosti se ekonomika přehřívá a ceny i mzdy akcelerují. Tento stav je ale neudržitelný. Přirozená míra nezaměstnanosti je proto taková, při níž je inflace stabilní.

Přirozená míra nezaměstnanosti nemůže být nikdy nulová. I ve státech s vysokou zaměstnaností jsou nezaměstnaní lidé. Ti, kteří z různých důvodů pracovat nechtějí. V takových případech je přirozená míra nezaměstnanosti shodná s nezaměstnaností dobrovolnou.

Do přirozené míry nezaměstnanosti patří nezaměstnanost frikční, strukturální a dobrovolná. Sezonní a cyklická nezaměstnanost se do přirozené míry nezaměstnanosti nezapočítává.

Přirozená míra nezaměstnanosti je přímo úměrně závislá na míře ztráty práce a nepřímo úměrně závislá na nalézání práce. Viz obrázek v kapitole 1.4.

Vzorec výpočtu přirozené míry nezaměstnanosti

$$u^* = \frac{\sigma}{\sigma + \varphi}$$

Zdroj: Robert Holman-Makroekonomie, str.182

Tyto veličiny ovlivňuje několik faktorů. Vnější faktorem je změna velikosti ekonomicky aktivních obyvatel. Mezi vnitřní faktory pak patří informovanost lidí na trhu práce, výše a doba poskytování podpory v nezaměstnanosti, pracovní zákonodárství a v neposlední řadě činnost odborů.

2.1. Faktory ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti

Pro podporu informovanosti je zřízen Úřad práce, který se pokouší pomoci nezaměstnaným najít vhodné místo, případně zřizovat rekvalifikační kurzy k uplatnění nezaměstnaných i v jiných oborech. Jeho efektivnost má zásadní vliv na výši přirozené

míry nezaměstnanosti. K informovanosti samozřejmě pomáhá současná informační technika, kdy se nezaměstnaní a firmy práci poptávající nemusí setkávat osobně, ale najdou se pomocí inzerátů na internetových stránkách.

Výše a doba poskytování podpory v nezaměstnanosti ovlivňuje rozhodování nezaměstnaných. Pokud je podpora v porovnání s platem v zaměstnání vysoká, pak bude více nezaměstnaných zůstat na podpoře a budou dále nezaměstnaní. Vysoká podpora v nezaměstnanosti působí demotivačně.

Odbory byly vytvořeny k podpoře zaměstnanců, ale v některých případech mohou nezaměstnanost zvyšovat. Pokud si odbory za cíl stanoví vyšší mzdy, může to vést k propouštění v důsledku příliš drahé pracovní síly. Firmy budou pracovní sílu nahrazovat jiným výrobním faktorem.

Zákonodárství může také ovlivňovat výši přirozené míry nezaměstnanosti. Například stanovení minimální mzdy může způsobit propouštění pracovníků s nízkou kvalifikací, kteří se za vyšší (tedy minimální) mzdu nevyplatí firmám zaměstnat a nahradí ji jiným výrobním faktorem.

Změna velikosti ekonomicky aktivního obyvatelstva zahrnuje nově vstupující na pracovní trh (například studenti nebo ženy po mateřské dovolené) a odcházející z pracovního trhu (hlavně důchodci, ale i lidé, kteří přestali aktivně hledat zaměstnání). Na přirozenou míru nezaměstnanosti má vliv míra opouštění ekonomicky aktivního obyvatelstva, tedy přesun ze skupiny ekonomicky aktivní do skupiny ekonomicky neaktivní. Můžeme si ji označit δ a implikovat do původního vzorce na výpočet přirozené míry nezaměstnanosti:

Vzorec výpočtu přirozené míry nezaměstnanosti

$$u^* = \frac{\sigma + \delta}{\sigma + \varphi + \delta}$$

Zdroj: Robert Holman-Makroekonomie + vlastní úprava

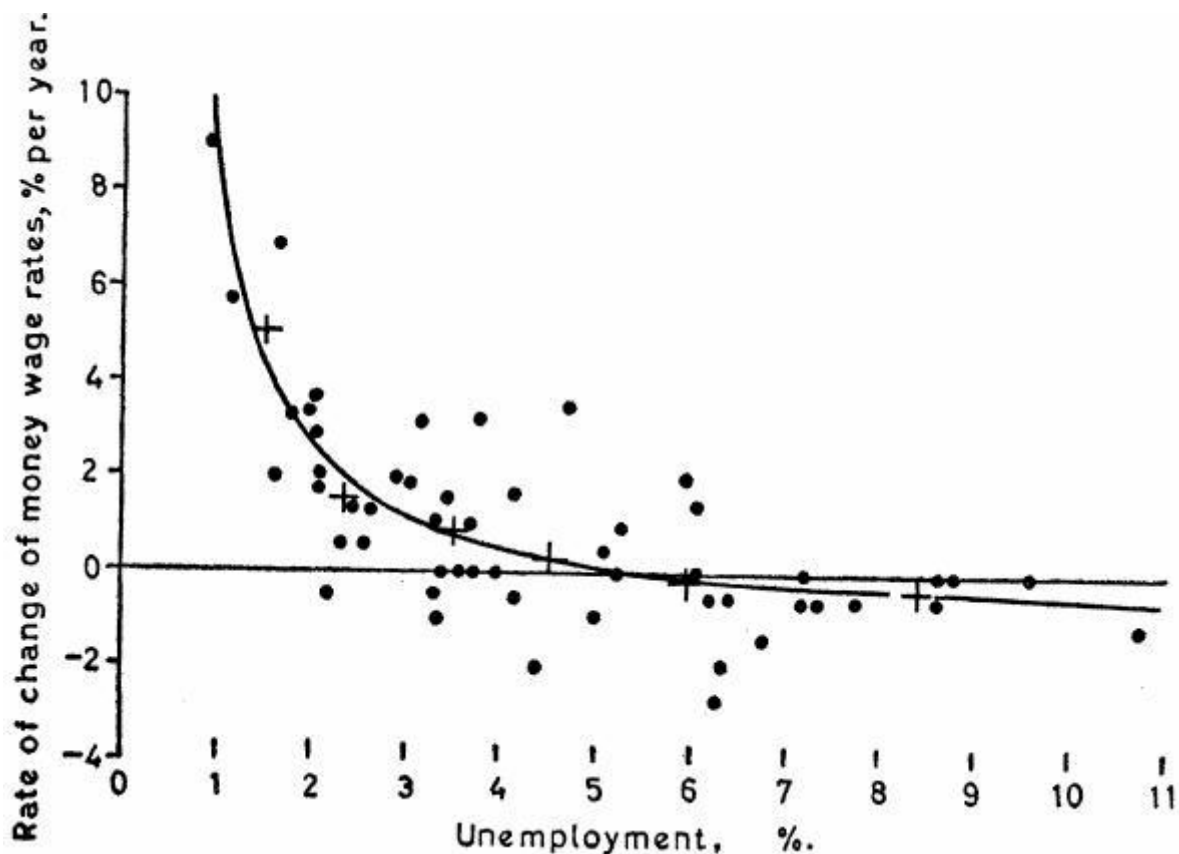
Ze vzorce vyplývá, že zvýšením míry opouštění ekonomicky aktivního obyvatelstva se zvyšuje přirozená míra nezaměstnanosti.

2.2. Teoretický základ pojmu přirozená míra nezaměstnanosti

Termín přirozená míra nezaměstnanosti poprvé použil Milton Friedman ve své kritice Phillipsovy křivky. Ta rozděluje ekonomy už několik dekád a její původní verze byla nespočetněkrát měněna.

Alban W. Phillips objevil vztah mezi nezaměstnaností a tempem růstu nominálních mezd, tedy mzdovou inflací. Data čerpal z téměř stoleté statistiky Velké Británie, měl tedy pro podporu své teorie silná statistická data. Zvýšenou poptávkou po práci se snižuje nezaměstnanost a zároveň zvyšuje mzda, jak se snaží firmy přetáhnout kvalifikované pracovníky z jiných odvětví. A opačně při snížení poptávky po práci. Mzdová inflace je nulová pokud nezaměstnanost odpovídá rovnováze na trhu práce, tedy přirozené míře nezaměstnanosti. Ta byla takto ale pojmenována až později M. Friedmanem. Viz graf 5.

GRAF 5: Původní Phillipsova křivka

Zdroj: Phillips 1958, str. 285

Tato verze křivky byla postupně empiricky potvrzována i v jiných zemích. Například Solow a Samuelson ji potvrdili pro USA v roce 1960. Ti ale zaměnili mzdovou inflaci za inflaci cenovou s tvrzením, že mezi nimi existuje pozitivní korelace. Takto

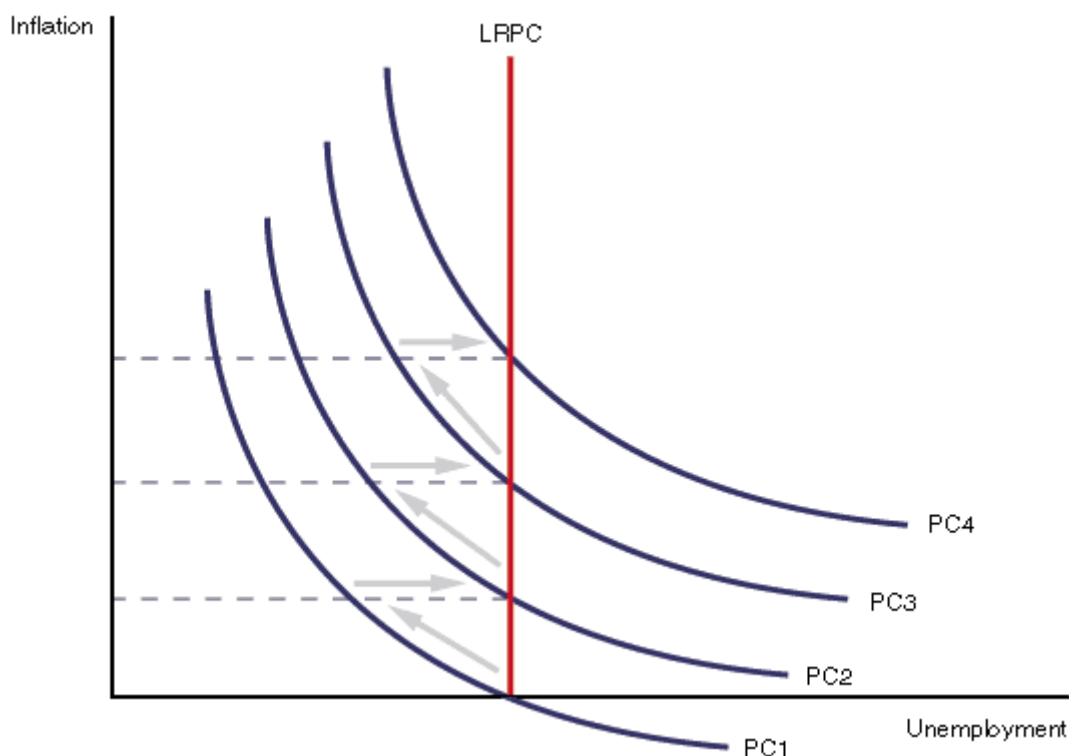
pozměněná Phillipsova křivka byla klíčová pro keynesiánskou ekonomii, podle které si stát může vybrat mezi inflací a nezaměstnaností, respektive jakou „cenu“ ve formě inflace bude muset platit za snížení nezaměstnanosti.

Philipsova křivka tvořila základ hospodářské politiky až do konce 60. let 20. století, kdy se objevil nový jev nazvaný stagflace, při němž rostla jak inflace, tak i míra nezaměstnanosti.

2.3. Kritika Miltona Friedmana

Důvodem stagflace byly hlavně ropné šoky, ale mimo jiné také například tlaky odborů na zvyšování mezd. Friedman zapracoval do Phillipsovy křivky očekávání výše cenové hladiny. Pracovníky totiž nezajímá nominální mzda, ale mzda reálná. Ta ale není známá, dá se pouze očekávat. Pracovníci i zaměstnavatelé podléhají při monetární expanzi peněžní iluzi. Vidí zvýšení nominálních mezd, ale už nemusí vidět zvýšení nominálních cen zboží a služeb. Proto pracovníci nabízejí více práce a zaměstnavatelé vyšší mzdy. Tyto peněžní iluze ale časem vyprchají. Nezaměstnanost se vrátí na původní hladinu - na přirozenou míru nezaměstnanosti. Friedman pracuje s adaptivním očekáváním, kdy lidé s inflací začnou počítat i po vyprchání peněžní iluze. Inflace tak zůstává zabudovaná v ekonomice. Neposouváme se tak po křivce, ale posouváme celou křivku směrem nahoru. Friedman rozlišuje dvě různé Phillipsovy křivky. Krátkodobou s klasickým hyperbolickým tvarem Phillipsovy křivky a pak dlouhodobou, která má vertikální tvar. Viz graf 6.

GRAF 6: Friedmanova úprava Phillipsovy křivky

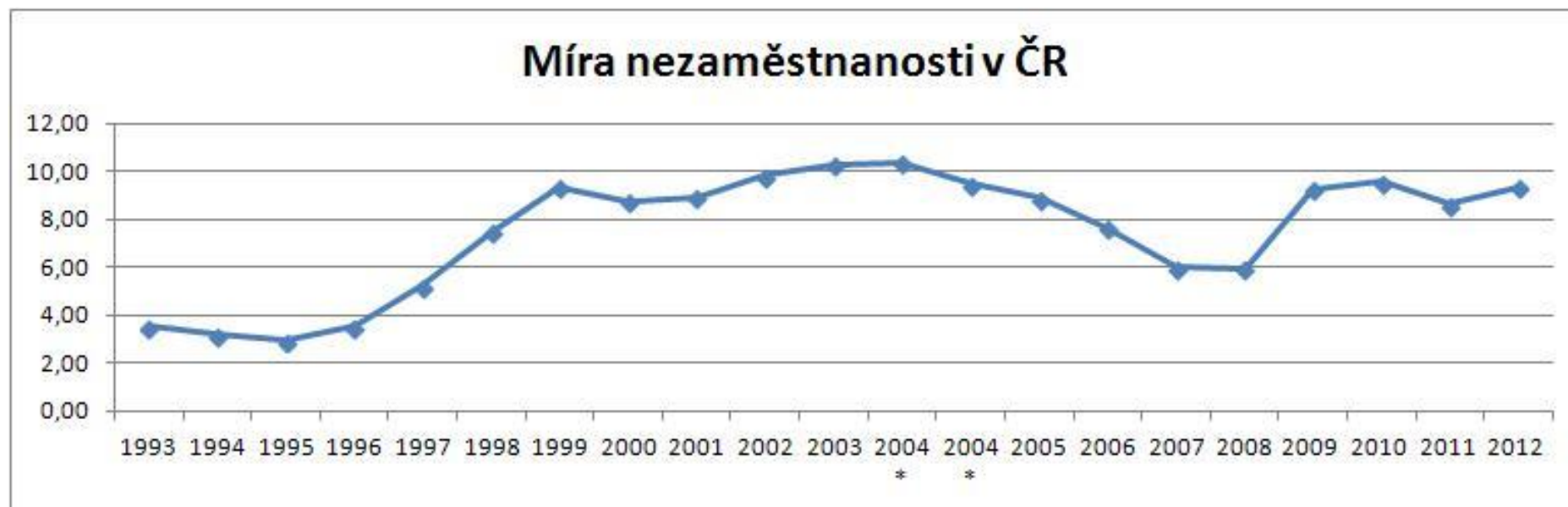
Zdroj: http://www.bized.co.uk/sites/bized/files/images/diagrams/big/pc_expauq.gif

Tímto také Friedman dokazuje neutrálnost peněz v dlouhém období. V krátkém období může monetární expanze nezaměstnanost změnit, ale v dlouhém období se vrací zpět na její přirozenou míru. Inflation tak zůstává neměnná pouze při přirozené míře nezaměstnanosti. Neznačená to ale, že by přirozená míra nezaměstnanosti byla konstantní, je ovlivňována faktory uvedenými výše v této kapitole.

Friedmanova přirozená míra nezaměstnanosti je dána Walrasovou všeobecnou rovnováhou trhů². Trh práce je vždy v rovnováze - je vyčištěn. To znamená, že v tomto systému se nepočítá s nedobrovolnou nezaměstnaností, ale pouze s nezaměstnaností přechodnou mezi zaměstnáními.

² Ekonomika je soustava agregovaných trhů s cenou jako činitelem jejich rovnováhy. Leon Walras: Zásady čisté politické ekonomie (1874)

GRAF 7: Míra nezaměstnanosti v ČR v letech 1993-2012 (vždy k 31.12.)

Zdroj: viz tabulka 1

TABULKA 1: Míra nezaměstnanosti v ČR v letech 1993-2012 (vždy k 31.12.)

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 *	2004 *	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Míra nezaměstnanosti	3,52	3,19	2,93	3,52	5,23	7,48	9,37	8,78	8,90	9,81	10,31	10,33	9,47	8,88	7,67	5,98	5,96	9,24	9,57	8,62	9,36

Zdroj dat: Český statistický úřad, dostupné z [www](http://www.czso.cz):

[http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/e1a6967018b26571c1257353004e1a52/e84b58cbf4699d6cc12576510031831b/\\$FILE/0507.xls](http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/e1a6967018b26571c1257353004e1a52/e84b58cbf4699d6cc12576510031831b/$FILE/0507.xls)

*Do 1. 7. 2004 se míra nezaměstnanosti používal podíl počtu registrovaných uchazečů na pracovní síle. Od 1. 7. 2004 se používá nová metodika měření míry nezaměstnanosti a to jako podíl počtu dosažitelných uchazečů k pracovní síle. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, na základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, uchazeči, kteří jsou zařazení na rekvalifikační kurzy, uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství a uchazeči v pracovní neschopnosti.

3. Srovnání míry nezaměstnanosti s přirozenou mírou nezaměstnanosti v ČR

V této kapitole popíši vývoj míry nezaměstnanosti v České republice v období 1993-2012 za použití údajů Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí a následně ji srovnám s přirozenou mírou nezaměstnanosti mnou vypočítanou (blíže v kapitole 3.1.). Přirozená míra nezaměstnanosti je sám o sobě těžko definovatelný pojem, takže jeho číselné vyjádření je samozřejmě jen velmi zjednodušený model.

Období mezi lety 1993-2012 jsem rozdělil do 4 částí podle toho, jaké okolnosti měly na míru nezaměstnanosti vliv. V každém období nejdříve uvedu okolnosti, které nejvíce ovlivnily výši míry nezaměstnanosti, a poté její hodnoty porovnáám s vypočítanými hodnotami přirozené míry nezaměstnanosti.

3.1. Metodologie

*"I don't know what the natural rate is, neither do you, and neither does anyone else."*³

Milton Friedman

Sám Milton Friedman, který zavedl pojem přirozená míra nezaměstnanosti, tímto citátem dokázal, že definovat přirozenou míru nezaměstnanosti není jednoduché. Natož jí pak vypočítat. V této práci jsem se rozhodl nepoužívat žádné složité ekonometrické modely, které ve svých studiích použili třeba Phelps se Zoegou⁴ nebo Cross a kolektiv⁵. Místo toho jsem použil vzorec uvedený již ve 2. kapitole.

³ Amanda Bennett- *Inflation calculus: Business and academia clash over a concept: "Natural" jobless rate; debate matters because it involves how FED moves affect economy's course the faktory mens NAIRU*. The Wall Street Journal, Jan 24, 1995. Dostupné z www: <http://pages.stern.nyu.edu/~nroubini/articles/NairuWSJ.htm>

⁴ Edmund S. Phelps, Gylfy Zoega: *Natural-rate theory and OECD Unemployment*. The Economic Journal, 108 (May 1998), pp.782-801. Dostupné z www: <http://www.columbia.edu/~esp2/naturalrate.pdf>

⁵ Rod Cross, Harold Hutchinson, Serena Yeoward: *The Natural Rate, Hysteresis, and the Duration Composition of Unemployment in the U. S.* Quarterly Journal of Business and Economics. Vol. 29, No. 2 (Spring, 1990), pp. 89-116. Dostupné z www: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/40472992?uid=3737856&uid=369127901&uid=2&uid=3&uid=60&sid=21102149089861>

Vzorec výpočtu přirozené míry nezaměstnanosti

$$u^* = \frac{\sigma}{\sigma + \varphi}$$

Zdroj: Robert Holman-Makroekonomie, str.182

Míra ztráty práce se vypočítá jako procento lidí, kteří opustí práci vůči celkovému počtu zaměstnaných. Vzhledem k tomu, že neexistují přesné statistiky, kolik lidí opustilo během roku práci, použil jsem místo toho počet nově registrovaných uchazečů na Úřadu práce. Samozřejmě může nastat určité zkreslení, protože ne všichni lidé, kteří ztratí práci, se hlásí na Úřadu práce.

Míra nalezení práce je pak procento nezaměstnaných lidí, kteří v daném období najdou práci vůči celkovému počtu nezaměstnaných. Obdobně jako u míry ztráty práce nejsou přesné statistiky o počtu nově přijatých lidí, takže jsem si opět pomohl statistikou Úřadu práce. Míru nalezení práce jsem tedy počítal jako poměr lidí vyřazených z evidence Úřadu práce a celkového počtu evidovaných nezaměstnaných. Tyto údaje samozřejmě mohou být zkreslené nezaměstnanými, kteří se na Úřad práce z nějakého důvodu nenahlásí. Zároveň mezi vyřazenými z evidence nejsou jen lidé, kteří si najdou práci, ale může také zahrnovat občany, kteří například odešli do důchodu, ať už starobního nebo invalidního. Ti se rovněž nebudou počítat mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo a tímto je do vzorce započtena změna v demografickém složení obyvatelstva.

Takto vypočtené hodnoty jsem dosadil do výše uvedeného vzorce. Veškeré statistické hodnoty jsem bral jako roční průměry. Ty eliminují vliv sezónních zaměstnání, která na přirozenou míru nezaměstnanosti nemají vliv.

3.2. 1993-1996

V důsledku transformace a otevření trhu práce na počátku 90. let se očekávalo prudké zvýšení nezaměstnanosti. V této době byla přijata řada chybějících zákonů, vytvořeny nové sociální instituce a nové sociální dávky, které předtím nebyly potřeba.⁶

⁶ Hlavně vytvoření Úřadu práce a zavedení podpory v nezaměstnanosti.

Nízká konkurenceschopnost českých firem zapříčinila celkové snížení výkonnosti ekonomiky. V postkomunistických státech⁷ se nezaměstnanost pohybovala mezi 10 až 15 procenty. V České Republice se však držela na nízké úrovni okolo 4 procent.⁸ Vysvětlením tohoto jevu je součet několika důsledků probíhající transformace. Prvním je přesun pracovní síly do nové tvořeného soukromého sektoru. Dalším důvodem nízké nezaměstnanosti byla přetrvávající přezaměstnanost ve státním sektoru a v neposlední řadě velká zaměstnanost lidí v postproduktivním věku⁹. Tzv. „pracující důchodci“ byli od roku 1993 postupně vytlačováni z pracovního trhu, odcházeli do ekonomické neaktivity a uvolňovali místa pro pracovníky v produktivním věku. Tvořili tzv. „polštář nezaměstnanosti“¹⁰. Takto nízká míra nezaměstnanosti vydržela až do roku 1996.

TABULKA 2: Údaje pro výpočet přirozené míry nezaměstnanosti v letech 1993-1996

	1993	1994	1995	1996
Zaměstnaní	4873469	4926757	4962578	4971991
Nově hlášení uchazeči na ÚP	35819	32248	29352	31397
Evidovaní uchazeči na ÚP	155214	172064	155571	160657
Vyřazení z evidence ÚP	31617	33809	30472	28622
Míra ztráty práce (%)	0,73	0,65	0,59	0,63
Míra nalezení práce (%)	20,37	19,65	19,59	17,82
Přirozená míra nezaměstnanosti (%)	3,48	3,22	2,93	3,42
Míra nezaměstnanosti (roční průměry) (%)	2,95	3,29	2,99	3,08
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	5028683	5098821	5118149	5132648
Evidovaní uchazeči podle přirozené míry nezaměstnanosti	175124	164376	150021	175700

Zdroj dat: Statistická ročenka trhu práce v České republice 2011 + vlastní výpočty

Jak je vidět z údajů v tabulce míra nezaměstnanosti byla v letech 1993-1996 velice stabilní a na nízké úrovni. Míra ztráty práce se pohybovala okolo 0,6 %, tedy vzhledem k událostem opět velice nízké hodnoty. Míra nalezení práce se pohybuje počátkem 90. let na úrovni 20 %. V roce 1996 už je ale vidět propad na 17 % značící budoucí nárůst nezaměstnanosti.

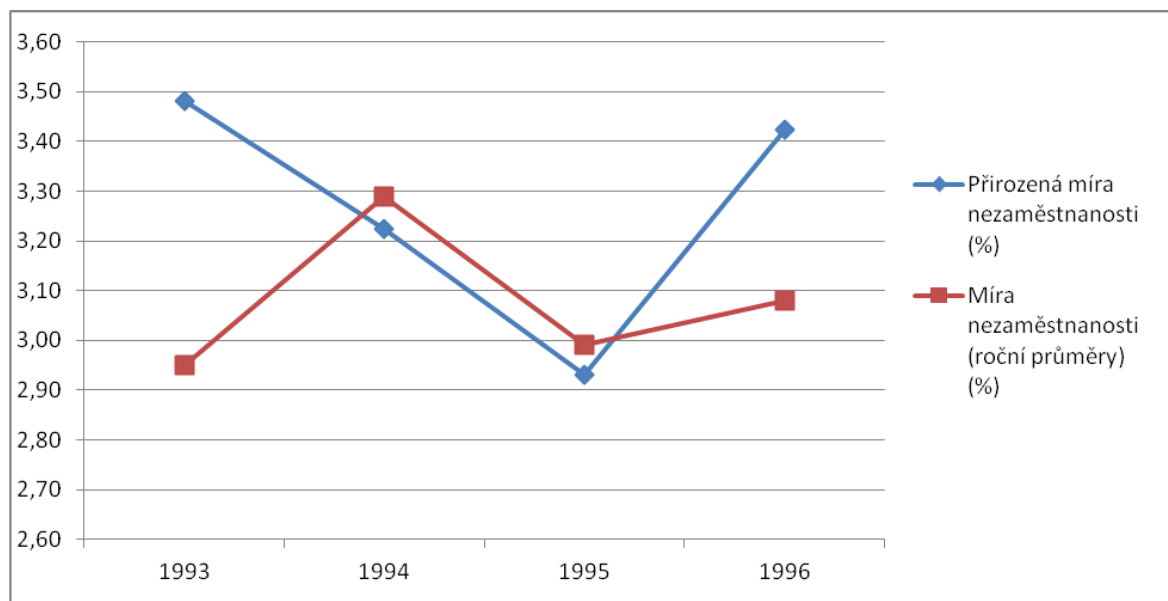
⁷ Polsko, Slovinsko, Maďarsko, Slovensko

⁸ Mareš 2002

⁹ V té době muži přes 60 let a ženy přes 55 let.

¹⁰ Kotýnková 2006

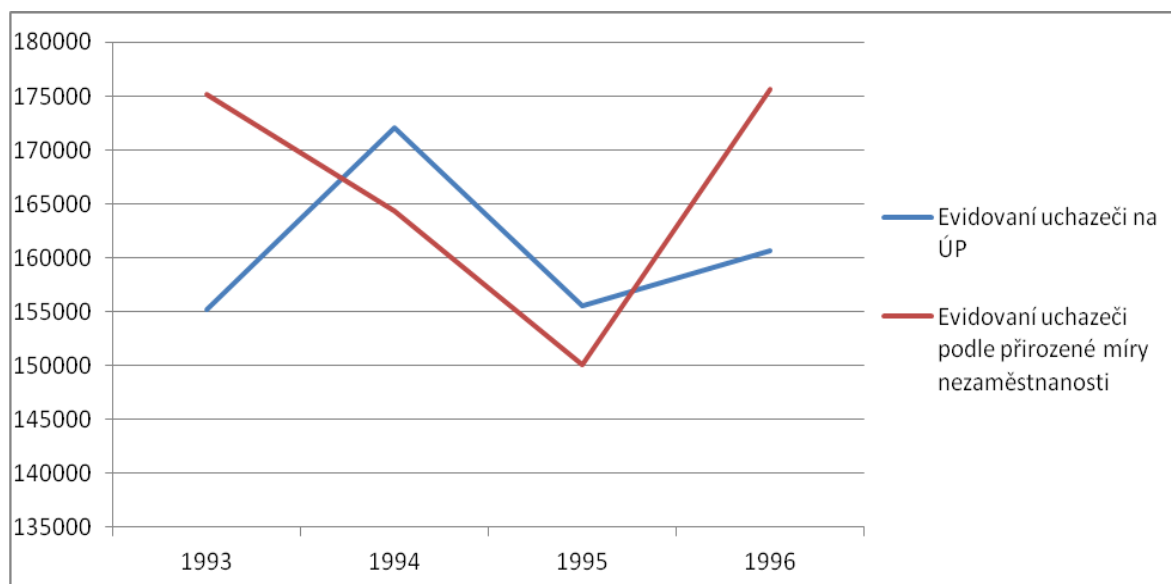
GRAF 8: Srovnání míry nezaměstnanosti s přirozenou mírou nezaměstnanosti 1993-1996

Zdroj dat: viz tabulka 2

Přirozená míra nezaměstnanosti v tomto období prakticky kopíruje průměrnou míru nezaměstnanosti, ale opět v roce 1996 už je vidět její nárůst, který se v dalších letech bude ještě zvýrazňovat, což koresponduje s tím, že v České republice přetrvávala v těchto letech výrazná přezaměstnanost.

GRAF 9: Srovnání evidovaných uchazečů o práci 1993-1996

Zdroj dat: viz tabulka 2

V grafu je vidět srovnání hodnot skutečně naměřených a hodnot vypočítaných přes přirozenou míru nezaměstnanosti. Rovněž hodnoty počtu uchazečů evidovaných na ÚP jsou v těchto letech na minimálních hodnotách. V dalších letech i tyto čísla rapidně porostou a menších hodnot už se v budoucích letech nedočkáme.

3.3. 1997-2003

Od roku 1997 začala míra nezaměstnanosti prudce růst. Jedním z důvodů byla změna v demografické skladbě obyvatelstva. Do produktivního věku se dostali tzv. „Husákovy děti“, tedy silné populační ročníky narozené v 70. letech 20. století. Zároveň také do pracovní nečinnosti odešlo méně lidí než v minulých letech. Ekonomika přecházela do recese a ubylo tak pracovních míst. Tradiční odvětví jako těžký průmysl procházel restrukturalizací, která ovlivňuje nezaměstnanost v krajích dodnes.¹¹

Od roku 1999 ekonomika opět ožívá, ale nezaměstnanost stále rostla. Oživení ekonomiky bylo totiž důsledkem zvýšení produktivity práce, která se po implikaci nové technologie rapidně zvyšovala. Dalším důvodem a pravděpodobně závažnějším byl ale sociální systém. Stát poskytoval vysoké sociální dávky, které byly i vyšší než minimální mzda. Lidem se proto nevyplatilo do práce chodit a raději pobírali sociální dávky. Zde vznikl problém dlouhodobě nezaměstnanosti, protože lidé dlouho nezaměstnaní ztrácí kvalifikaci a jsou tím pádem ještě hůře zaměstnatelní. Na konci roku 2003 dosáhla míra nezaměstnanosti svého maxima 10,31 %.

TABULKA 3: Údaje pro výpočet přirozené míry nezaměstnanosti v letech 1997-2003

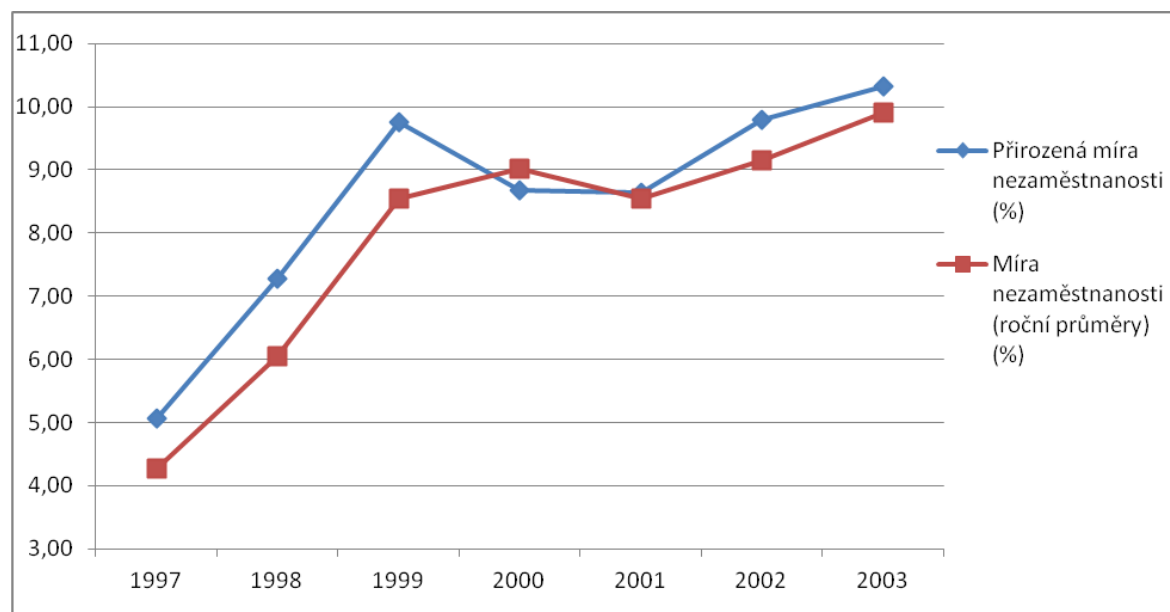
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Zaměstnaní	4936525	4865737	4764099	4731603	4727692	4764915	4733182
Nově hlášení uchazeči na ÚP	41546	53215	60094	55680	54465	56448	55523
Evidovaní uchazeči na ÚP	219502	311677	443171	469967	443826	477466	521583
Vyřazení z evidence ÚP	34665	43381	51702	58201	54086	52072	53191
Míra ztráty práce (%)	0,84	1,09	1,26	1,18	1,15	1,18	1,17
Míra nalezení práce (%)	15,79	13,92	11,67	12,38	12,19	10,91	10,20
Přirozená míra nezaměstnanosti (%)	5,06	7,29	9,76	8,68	8,64	9,80	10,32
Míra nezaměstnanosti (roční průměry) (%)	4,28	6,04	8,54	9,02	8,54	9,15	9,9
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	5156027	5177414	5207270	5201570	5171518	5242381	5254765
Evidovaní uchazeči podle PMN	260869	377184	508086	451377	446667	513660	542091

Zdroj dat: Statistická ročenka trhu práce v České republice 2011 + vlastní výpočty

¹¹ Klasický příklad je Ostravsko a Ústecko.

To co se povedlo na začátku 90. let, tedy udržet míru nezaměstnanosti na velmi nízké úrovni, to se na jejich konci úplně obrátilo. Míra ztráty práce se přehoupla přes 1 %, ale hlavně míra nalezení práce se rapidně snížila. Kdežto v předchozím období byla i přes 20 %, mezi lety 1997-2003 se propadla až na 10 %. Přirozená míra nezaměstnanosti tedy vychází ještě vyšší než míra nezaměstnanosti naměřená a překračuje desetiprocentní hranici.

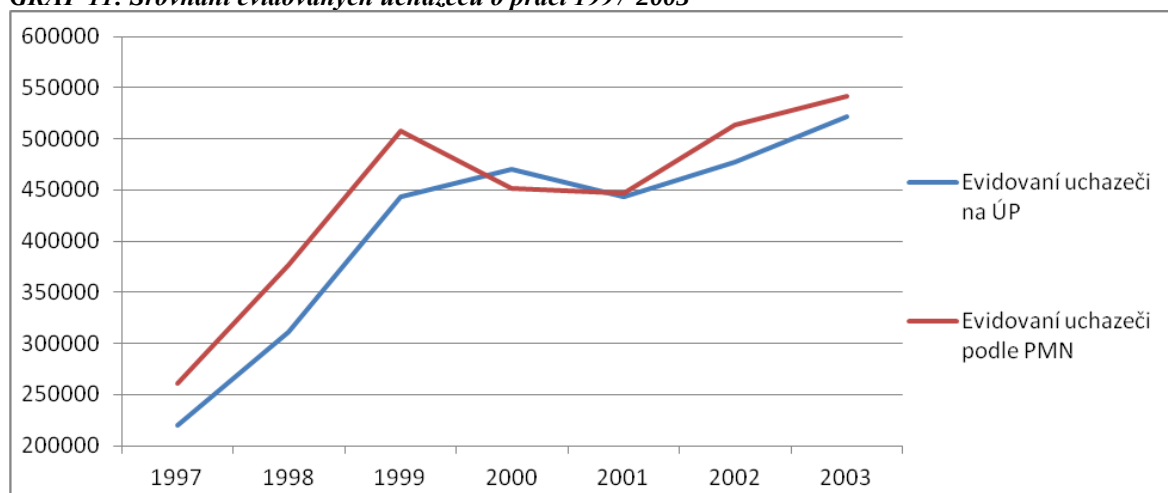
GRAF 10: Srovnání míry nezaměstnanosti s přirozenou mírou nezaměstnanosti 1997-2003

Zdroj dat: viz tabulka 3

Zároveň s růstem nezaměstnanosti samozřejmě rostl i počet lidí registrovaných na Úřadu práce. V roce 2003 byl počet evidovaných nezaměstnaných 2,5 krát vyšší než v roce 1997. Jeden z důvodů je, jak již bylo zmíněno výše, nástup tzv. “Husákových dětí” do pracovního procesu. V roce 2003 bylo ekonomicky aktivních obyvatel o 100 000 více než v roce 1997. Ale nebyl to samozřejmě jediný důvod. I kdyby všech těchto 100 000 bylo evidováno jako nezaměstnaní, stále je tu přírůstek téměř 250 000 dalších nezaměstnaných mezi lety 1997 a 2003.

GRAF 11: Srovnání evidovaných uchazečů o práci 1997-2003

Zdroj dat: viz tabulka 3

3.4. 2004-2008

V roce 2004 přijalo Ministerstvo práce a sociálních věcí novou metodiku výpočtu míry nezaměstnanosti. Do 1. 7. 2004 se jako míra nezaměstnanosti používal podíl počtu registrovaných uchazečů na pracovní síle. Od 1. 7. 2004 se používá nová metodika měření míry nezaměstnanosti a to jako podíl počtu dosažitelných uchazečů k pracovní síle. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, na základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, uchazeči, kteří jsou zařazení na rekvalifikační kurzy, uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství a uchazeči v pracovní neschopnosti.¹² Touto metodou se míra nezaměstnanosti stlačila pod 10 %.

Velkou změnou bylo přijetí ČR do Evropské unie. Z jedné strany to znamenalo příliv nových investic a tvorbu nových pracovních míst a z druhé strany také novou legislativu. Byl dán důraz na aktivní politiku nezaměstnanosti, tzv. rekvalifikace, investiční pobídky, veřejně prospěšné práce, apod. Zároveň také snížení výše podpor a dobu jejich vyplácení. Tyto změny očividně prospěly, protože v roce 2008 už byla míra nezaměstnanosti necelých 6 %.

¹² [http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/e1a6967018b26571c1257353004e1a52/e84b58cbf4699d6cc12576510031831b/\\$FILE/0507.xls](http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/e1a6967018b26571c1257353004e1a52/e84b58cbf4699d6cc12576510031831b/$FILE/0507.xls)

Pokroky byly viditelné hlavně v oblasti dlouhodobě nezaměstnaných¹³. Na konci roku 2005 bylo evidováno 212,8 tisíc dlouhodobě nezaměstnaných, což tvořilo 41,7 % z celkového počtu nezaměstnaných. Na konci roku 2008 byl jejich počet snížen na 101,5 tisíc, což bylo jen 28,8 % z celkového počtu nezaměstnaných.¹⁴

TABULKA 4: Údaje pro výpočet přirozené míry nezaměstnanosti v letech 2004-2008

	2004	2005	2006	2007	2008
Zaměstnaní	4706627	4764016	4828065	4921993	5002497
Nově hlášení uchazeči na ÚP	56197	53184	50894	46545	48192
Evidovaní uchazeči na ÚP	494313	483277	444746	365565	304338
Vyřazení z evidence ÚP	56259	55789	56050	54351	48411
Míra ztráty práce (%)	1,19	1,12	1,05	0,95	0,96
Míra nalezení práce (%)	11,38	11,54	12,60	14,87	15,91
Přirozená míra nezaměstnanosti (%)	9,49	8,82	7,72	5,98	5,71
Míra nezaměstnanosti (roční průměry) (%)	9,19	8,96	8,13	6,62	5,45
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	5200940	5247293	5272811	5287558	5306835
Evidovaní uchazeči podle přirozené míry nezaměstnanosti	493820	462701	406992	316202	303040

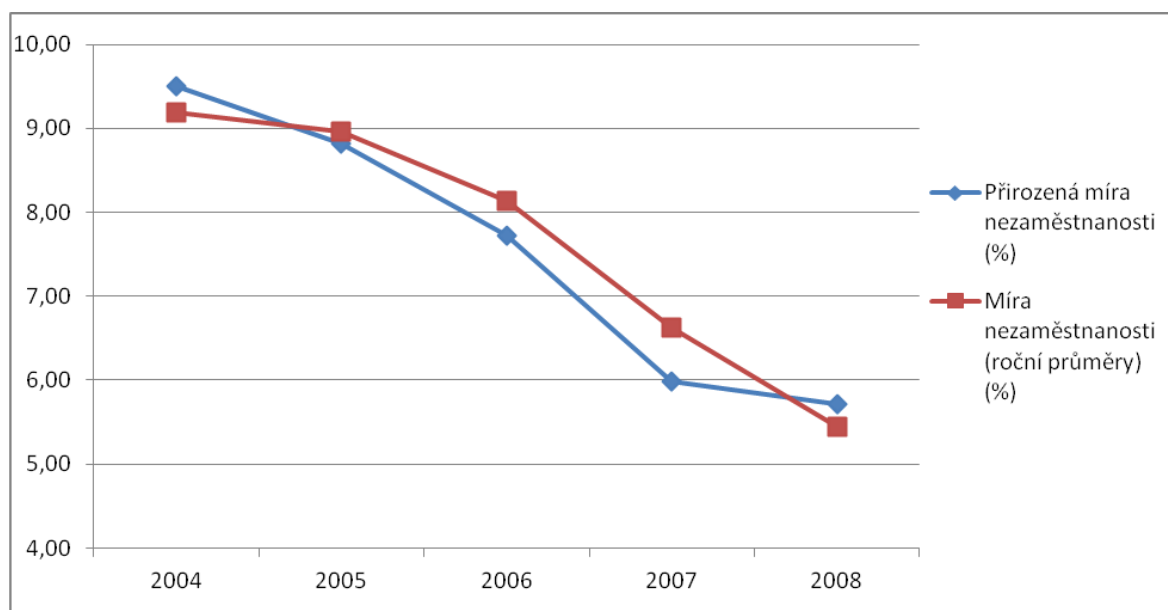
Zdroj dat: Statistická ročenka trhu práce v České republice 2011 + vlastní výpočty

Míru ztráty práce se podařilo srazit opět pod 1 % a míra nalezení práce se opět zvýšila až na patnáctiprocentní hranici. To značí, že firmy nebyly nuceny propouštět, ale naopak ještě vytvářely nové pracovní příležitosti. Míra nezaměstnanosti tak klesla až o 4 % na 5,71 % v roce 2008. Přirozená míra nezaměstnanosti klesala rychleji než naměřená míra nezaměstnanosti, ale z grafu je vidět, že v roce 2008 už je vyšší. Je to předznamenání nastupující ekonomické krize.

¹³ Nezaměstnaní více než 12 měsíců.

¹⁴ Tisková zpráva ministra práce a sociálních věcí Petra Nečase. Dostupné z [www: http://www.mpsv.cz/files/clanky/6808/17042009.pdf](http://www.mpsv.cz/files/clanky/6808/17042009.pdf)

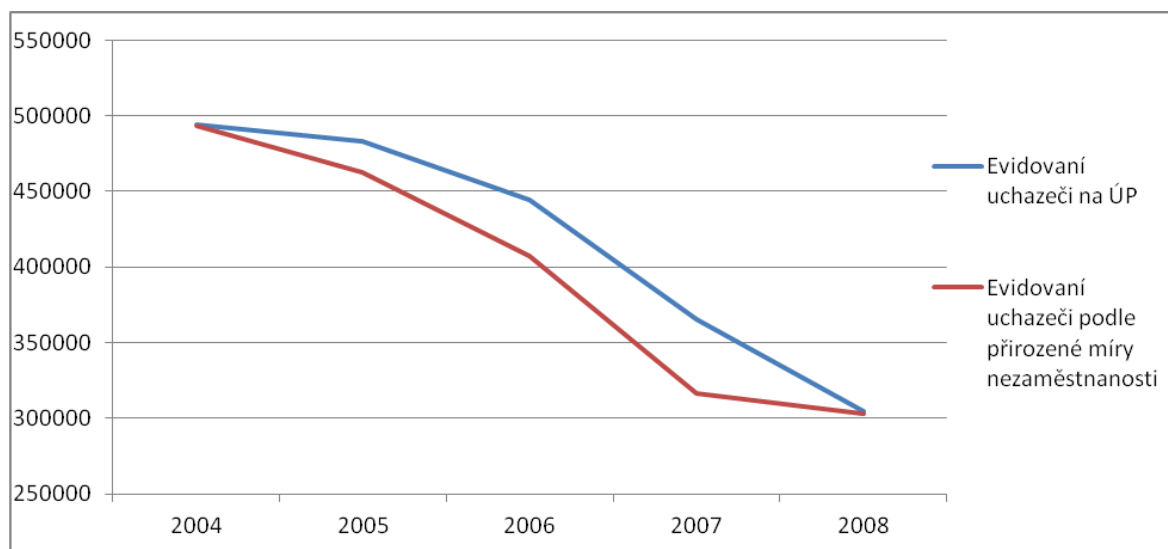
GRAF 12: Srovnání míry nezaměstnanosti s přirozenou mírou nezaměstnanosti 2004-2008

Zdroj dat: viz tabulka 4

Vstup do Evropské unie byl pravděpodobně hlavní motor postupného snižování nezaměstnanosti v období 2004-2008. I přes pokračující změny v demografickém složení obyvatelstva, kdy za toto období přibýlo 100 000 lidí mezi ekonomicky aktivními obyvateli, se počet evidovaných na ÚP snížil o téměř 200 000 osob. Od počátku 90. let je to nejnižší počet evidovaných nezaměstnaných, v dalších letech se jejich počet ale opět rapidně zvýšil.

GRAF 13: Srovnání evidovaných uchazečů o práci 2004-2008

Zdroj dat: viz tabulka 4

3.5. 2009-2012

Nárůst míry nezaměstnanosti v roce 2009 můžeme přičíst na vrub ekonomické krizi, která zasáhla řadu podniků, které byly nuceny své zaměstnance propouštět. Zároveň uplatňování nových pracovníků se tím pádem zhoršovalo. V řeci čísel se míra nezaměstnanosti zvýšila z 5,96 % v roce 2008 na 9,24 % v roce 2009. Nárůst o více než 3 % je více než zřetelný.

V této době se zvyšuje zastoupení nezaměstnaných s nízkým vzděláním a nízkou kvalifikací. Tedy většinou dělníci bez vyššího vzdělání, kteří jsou propouštěni jako první a studenti - absolventi do 25 let, kteří mají problém se na trhu práce uplatnit bez předchozích zkušeností. V těchto sociálních skupinách se nezaměstnanost zvýšila nejvíce, zároveň opět přibýlo dlouhodobě nezaměstnaných. Na konci roku 2011 jich bylo registrovaných 184,1 tisíc, což je nárůst o více než 80 tisíc za období tří let během působení hospodářské krize.¹⁵

V roce 2012 se trh práce ustálil na podobných hodnotách jako v roce 2011. Míra nezaměstnanosti se pohybovala kolem 9 %¹⁶. Opět se zvyšoval počet uchazečů sociálních skupin uvedených výše. Jejich procentuální zastoupení ale zůstalo na stejné úrovni, což značí určité ustálení trhu práce.

TABULKA 5: Údaje pro výpočet přirozené míry nezaměstnanosti v letech 2009-2012

	2009	2010	2011	2012
Zaměstnaní	4934300	4885239	4904030	4890646
Nově hlášení uchazeči na ÚP	68666	62597	54810	49114
Evidovaní uchazeči na ÚP	453060	515112	489193	490437
Vyřazení z evidence ÚP	53092	60730	59235	46042
Míra ztráty práce (%)	1,39	1,28	1,12	1,00
Míra nalezení práce (%)	11,72	11,79	12,11	9,39
Přirozená míra nezaměstnanosti (%)	10,61	9,80	8,45	9,66
Míra nezaměstnanosti (roční průměry) (%)	7,98	9,01	8,57	8,63
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	5387360	5400351	5393223	5381083
Evidovaní uchazeči podle přirozené míry nezaměstnanosti	571854	529396	455737	519994

Zdroj dat: Statistická ročenka trhu práce v České republice 2011 + vlastní výpočty

Míra ztráty práce se během prvního roku ekonomické krize zvýšila o 0,5 % a míra ztráty práce průběžně klesala po celé období až na úroveň pod 10 % v roce 2012. Přirozená

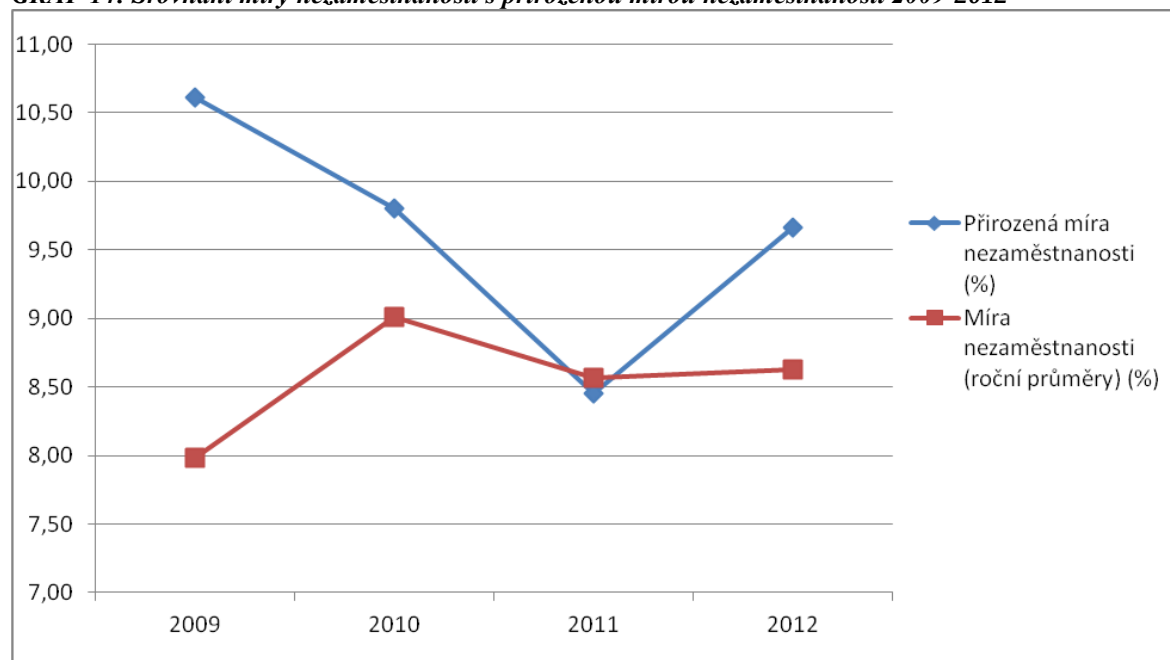
¹⁵ Statistická ročenka trhu práce v ČR v roce 2011. Dostupné z [www:](http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2011.pdf)

http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2011.pdf

¹⁶ 9,36% k 31.12.2012, roční průměr za rok 2012 8,63%

míra nezaměstnanosti poskočila o necelých 5 % mezi lety 2008-2009. V dalších letech se pohybovala kolem 9 %.

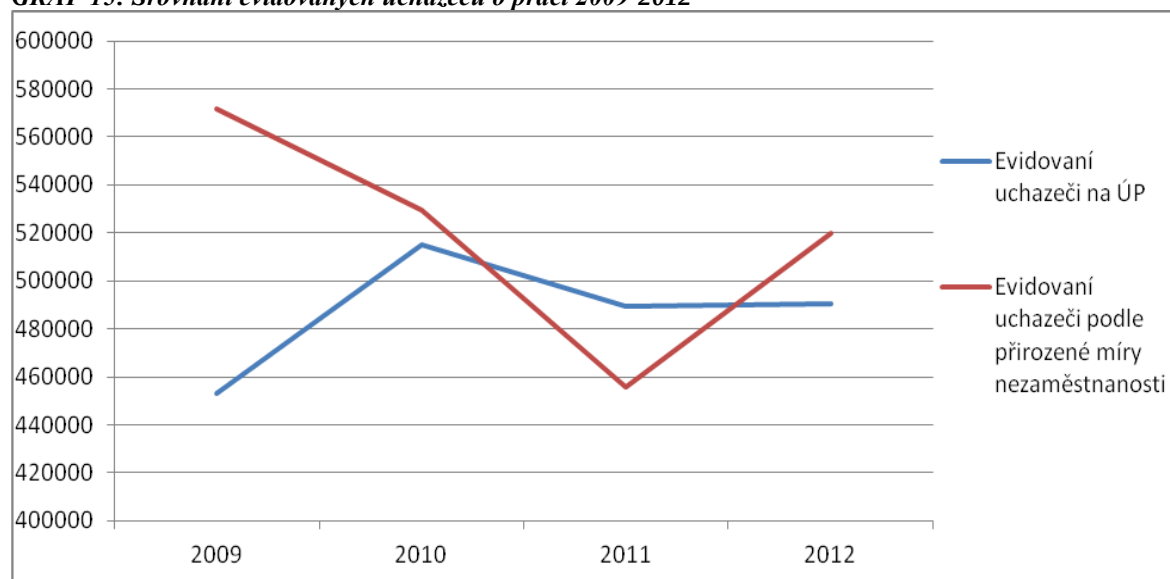
GRAF 14: Srovnání míry nezaměstnanosti s přirozenou mírou nezaměstnanosti 2009-2012

Zdroj dat : viz tabulka 5

Nárůst evidovaných nezaměstnaných byl opravdu prudký. Během dvou let (2009-2010) se jejich počet zvýšil o více než 200 000 osob a celkový počet překročil půl milionu nezaměstnaných.

GRAF 15: Srovnání evidovaných uchazečů o práci 2009-2012

Zdroj dat: viz tabulka 5

3.6. Celkové srovnání za období 1993-2012

GRAF 16: Celkové srovnání míry nezaměstnanosti a přirozené míry nezaměstnanosti

Zdroj dat: viz tabulka 6

TABULKA 6: Srovnání míry nezaměstnanosti a přirozené míry nezaměstnanosti

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Přirozená míra nezaměstnanosti-5tileté průměry	3,21	3,27	3,62	4,38	5,69	6,84	7,88	8,83	9,44	9,38	9,41	9,23	8,47	7,54	7,77	7,97	8,11	8,85	9,63	9,31
Přirozená míra nezaměstnanosti-9tileté průměry	4,04	4,5	4,99	5,47	5,91	6,59	7,28	7,9	8,35	8,56	8,66	8,67	8,59	8,53	8,55	8,54	8,46	8,45	8,61	8,77
Míra nezaměstnanosti-roční průměry	2,95	3,29	2,99	3,08	4,28	6,04	8,54	9,02	8,54	9,15	9,9	9,19	8,96	8,13	6,62	5,45	7,98	9,01	8,57	8,63

Zdroj dat: Statistická ročenka trhu práce v České republice 2011 + vlastní výpočty

K celkovému srovnání jsem přirozenou míru nezaměstnanosti chtěl očistit od vlivů ekonomického cyklu. V grafu je proto uvedena jako průměr za 5 let a za 9 let. Hodnota u každého roku je průměr z hodnot dvou, respektive čtyř let předchozích, roku samotného a dvou, respektive čtyř let následujících. Takto můžeme dojít k určité hodnotě, které by se přirozená míra nezaměstnanosti v ČR mohla blížit. V grafu je vidět jejich srovnání s ročními průměry míry nezaměstnanosti naměřené MPSV.

Pokud budeme zanedbávat první polovinu 90. let, která byla fází kompletní restrukturalizace ekonomického prostředí a pravděpodobně se už nikdy v podobném rozsahu nebude opakovat, můžeme dojít k závěru, že hodnota přirozené míry nezaměstnanosti se pohybuje na úrovni 8 až 9 %. Názorně to lze vidět v grafu 16 a v tabulce 6 na předchozí straně.

3.7. Výhled do blízké budoucnosti¹⁷

Ministerstvo práce a sociálních věcí připravilo na letošní rok 2013 novinku v podobě nového ukazatele nezaměstnanosti. Míra registrované nezaměstnanosti se od ledna 2013 počítá jako podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu. Je to snaha srazit míru nezaměstnanosti opět pod 10 %. Pokud tuto metodu použijeme na rok 2012, dostaneme se na průměrnou hodnotu 6,8 %. Ta je ve srovnání s původní průměrnou hodnotou 8,63 % téměř o 2 procenta nižší.

V roce 2013 se očekává růst HDP, ale pouze velmi pozvolný, pouze v řádu desetin procenta. Vyšší růst se dá očekávat až v roce 2014 a to až 1,4 %.¹⁸ Vzhledem k tomu, že trh práce se zpožďuje za výkonem ekonomiky, je pravděpodobné, že nezaměstnanost po celý rok 2013 stále poroste. V roce 2014 by se měla ustálit a od roku 2015 i klesat.

Přirozené míra nezaměstnanosti by se i v dalších obdobích měla pohybovat na úrovni 8-9 %. Pokud bychom ji přepočítali podle nové metodiky MPSV, klesla by přibližně o 2 procenta, tedy na úroveň 6-7 %.

¹⁷ Zdroj číselných údajů: Analýza zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2012. Dostupné z [www: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2012/anal2012.pdf](http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2012/anal2012.pdf)

¹⁸ Predikce MFČR. Leden 2013. Dostupné z [www: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Makroekonomicka-predikce_2013-Q1.pdf](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Makroekonomicka-predikce_2013-Q1.pdf)

Závěr

Trh práce České republiky funguje prakticky teprve 20 let. Před rokem 1989, při fungování centrálního plánování a politiky plné zaměstnanosti, nikdo nemusel řešit problémy spojené se ztrátou zaměstnání. Pracovat byla povinnost, nikoliv možnost. Proto dnes mnoho lidí v nostalgii vzpomíná na dobu komunismu jako na lepší období, kdy měli své jistoty. V dnešní době částečně právě z těchto nostalgických vzpomínek sílí pozice levicových stran. Neberou však na vědomí, že minulý režim byl neudržitelný.

Přirozená míra nezaměstnanosti je opravdu velice těžko definovatelný pojem. Přesto jsem se pokusil sestavit velmi zjednodušený model jejího výpočtu pomocí dat ze Statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Hodnoty jednotlivých měr jsem porovnával ve čtyřech obdobích.

Po rozdělení Československa v letech 1993-1996 se míra nezaměstnanosti pohybovala na velmi nízkých číslech kolem 3 procent v průměru. Stále ještě probíhala transformace a reformy sociálního systému a na trhu práce přetrvávala přezaměstnanost. Přirozená míra nezaměstnanosti byla na podobné úrovni. Její zvýšení bylo patrné až v roce 1996. Naměřené hodnoty počtu nezaměstnaných i míry nezaměstnanosti byly v tomto období nejnižší v celých dvou dekadách existence České republiky.

V období 1997-2003 se míra nezaměstnanosti zvyšovala od 4,5 procent v roce 1997 až na 10 procent v roce 2003. Prudký nárůst byl zřetelný hlavně v prvních třech letech toho období. Hlavním důvodem byl propad HDP, který trh práce výrazně ovlivňuje. Od roku 1999 sice HDP opět roste, ale nezaměstnanost se stále zvyšovala. Vliv na to měla změna demografického složení obyvatelstva, do pracovního procesu se totiž zapojily silné ročníky 70. let. Znatelná změna byla v míře nalezení práce. Zatímco v předchozím období nalezlo práci 20 % nezaměstnaných, v roce 2003 už to bylo jen něco málo přes 10 %.

Následující období mezi lety 2004 a 2008 bylo silně ovlivněno vstupem České republiky do Evropské unie. Trh práce byl ještě více otevřen konkurenci a hlavně kapitálu ze zemí EU. HDP rostlo i o více než 5 % ročně a nezaměstnanost díky tomu klesala až pod 6 %. I když hodnota míry nezaměstnanosti je ovlivněna změnou metodiky jejího výpočtu. Zaveden byl pojem dosažitelný uchazeč o zaměstnání a ti byli ponecháni v evidenci ÚP. Ostatní, kteří byli označeni jako nedosažitelní, byli z evidence odstraněni a míra nezaměstnanosti s nimi tedy dále nepočítá. Přirozená míra nezaměstnanosti klesala spolu

s naměřenou mírou nezaměstnanosti. Až v roce 2008 byla přirozená míra vyšší než míra naměřená a věstila tak příchod ekonomické krize.

Období 2008-2012 bylo velmi silně ovlivněno hospodářskou krizí. Růst HDP měl nejvyšší zápornou hodnotu od vzniku ČR a to až -4 %. Míra nezaměstnanosti v roce 2009 skokově vzrostla na necelých 8 %, což je zvýšení o 2,5 % oproti roku předchozímu. Počet nezaměstnaných opět přesáhl půl milionu a nadále stoupal. Ustálení přišlo až s lety 2011 a 2012. To se míra nezaměstnanosti ustálila na přibližné hodnotě 8,5 procent.

V roce 2013 se dá ještě očekávat mírný nárůst míry nezaměstnanosti. Zlepšení přijde nejspíše v roce 2014 a v následujících letech, kdy očekávaný růst HDP ovlivní nabídku práce a míra nezaměstnanosti zůstane na stejné úrovni nebo bude mírně klesat.

Z výpočtů vyplývá, že přirozená míra nezaměstnanosti se v průměru pohybuje na hodnotách 6-7 % podle nového výpočtu míry nezaměstnanosti, které MPSV používá od ledna 2013. Nejnovější údaje za březen 2013 udávají míru nezaměstnanosti 7,4 %. Přirozená míra nezaměstnanosti je tak v této době přibližně o jedno procento nižší než míra nezaměstnanosti naměřená Úřadem práce.

Zdroje

- Analýza zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2012. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2012/anal2012.pdf
- Dvořáková, Zuzana a kol. (2007): *Management lidských zdrojů*. Praha : C. H. Beck. Str. 68-100. ISBN 978-80-7179-893-4.
- Friedman, M.(1968): *The Role of Monetary Policy. The American Economic Review*, Vol.58, No.1, pp.1-17
- Holman, Robert (2005): *Ekonomie – 4. aktualizované vydání*, Praha:C.H.Beck. ISBN 80-7179-891-6
- Holman, Robert (2010): *Makroekonomie - středně pokročilý kurz*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. Str. 154-170, 299-305. ISBN 978-80-7179-861-3.
- Holman, Robert (2002): *Mikroekonomie - středně pokročilý kurz*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-737-5.
- Hořejší, Bronislava a kol. (2006): *Mikroekonomie*. Praha: Management Press, s.r.o. Str. 372-422. ISBN 978-80-7261-150-8.
- Kotýnková, Magdalena a Němec, Otakar (2003): *Lidské zdroje na trhu práce*. Havlíčkův Brod: Professional Publishing. ISBN 80-86419-48-7.
- Kotýnková, Magdalena (2006): *Trh práce na přelomu tisíciletí*. Praha: Nakladatelství Oeconomica. ISBN 80-245-1149-5.
- Ing. Kupka, Václav: *Trh práce a nezaměstnanost v letech 1993 až 2006*. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta250407.doc>
- Mareš, P. (2002): *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství. 172 s. ISBN 80-86429-08-3

- Phillips, A. W. (1958): *The Relation between Unemployment and the Rate of Change of Money Wage Rates in the United Kingdom, 1861-1957*. Economica, Vol.25, No.100, pp.283-299
- Pošta, Vít: *NAIRU a přirozená míra nezaměstnanosti – Teoretický pohled*. Ministerstvo financí ČR 2008. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/NAIRU_a_prirozena_mira_nezamestnanosti_CZ_pdf.pdf
- Statistická ročenka trhu práce v České republice 2011. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/statisticka_rocenka_trhu_prace_v_cr_v_roce_2011.pdf